

Innspill til fellesskoleutvalget fra Egill Danielsen Stiftelse

Egill Danielsen Stiftelse representerer åtte friskoler godkjent etter privatskoleloven, med til sammen 1770 elever. Vi vil gi følgende innspill til fellesskoleutvalgets arbeid:

Bruk av begrepet «fellesskolen»

Dersom man bruker begrepet «fellesskolen» som synonymt med skoler opprettet av det offentlige, kan man fort ende opp med å ekskludere og stigmatisere elever og familier som velger å benytte sin utdanningsfrihet i henhold til menneskerettighetene til å velge en annen skole. Statens representanter, enten de er politisk valgte, faglig ansatte, ansatte i forvaltning eller statlige utvalg bør bruke en retorikk som er inkluderende for alle elever i Norge, uavhengig av om de velger skoler opprettet av det offentlige eller friskoler godkjent etter privatskoleloven.

Menneskerettighetene definerer utdanningsfrihet, inkludert retten til å velge en friskole, som en positiv menneskerettslig verdi som enhver nasjon er forpliktet til å søke å legge til rette for på en best mulig måte for sine innbyggere. Privatskoleloven er med på å gjøre dette i praksis, slik at denne menneskerettigheten ikke er blir en menneskerettighet som forbeholdes de rikeste, men en reell rettighet for folk flest. Utdanningsfrihet uten et tilgjengelig utdanningsmangfold er som demokrati i en ettpartistat.

Utdanningsmangfold uten likeverdig statlig finansiering av friskolene medfører at menneskerettigheten utdanningsfrihet blir forbeholdt samfunnets rikeste. Det er i den forbindelse verdt å merke seg at familiene i de to laveste inntektskvintilene i Norge er overrepresentert i livssynsskoler og på steinerskoler, og at familiene som sender sine barn til disse skolene i snitt har lavere familieinntekt enn familiene som velger skoler opprettet av det offentlige. Familiene som sender sine barn til montessoriskoler ligger omtrent på samme gjennomsnittsinntekt som i offentlig skole. De færreste av disse skolene ville hatt frihet til å velge en friskole dersom disse friskolene ikke hadde fått statstilskudd. Foreldre som i dag velger privatskoler uten statstilskudd, ligger høyt over gjennomsnittsinntekten til familier som velger offentlig skole (kilde, SSB: <https://www.ssb.no/utdanning/grunnskoler/artikler/elever-i-private-skoler-har-hoyere-husholdningsinntekt>). Disse nyansene bør komme klarere frem på utvalgets bord enn de fremkommer i notatet fra utvalgets sekretariat om private skoler i Norge. Fellesskoleutvalget bør fremme forslag som sikrer at utdanningsfrihet etter konvensjonen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, artikkel 13-3, er en frihet som i praksis ikke er avhengig av tykkelsen på foreldrenes lommebok.

Elevene møter ikke en nasjonal skole, men en lokal skole, og primært et lokalt klasserom. Deres opplevelse av å bli inkludert i et mangfoldig fellesskap er knyttet til det lokale skole- og klassemiljøet. For mange elever er friskoler godkjent etter privatskoleloven nettopp den arenaen som skaper inkludering i et mangfoldig fellesskap, der de treffes på tvers av kulturell bakgrunn, livssyn, identitetsopplevelser, sosioøkonomisk bakgrunn, personlighet og interesser. Det store engasjementet fra elever og familier i høringsrundene knyttet til forslaget om å kutte i støtten til de kombinerte friskolene, gav et sterkt og tydelig innblikk i mange elevers opplevelser av friskolene. Disse fortellingene viste mange eksempler på elever der opplevelsen av inkludering, aksept og muligheten til å være seg selv er merkbart større i friskoleklasserommet enn de har opplevd i offentlig skole tidligere. Mange setter også

ord på å få oppleve et mye større mangfold av elever i friskoleklasserommet enn i den offentlige skolen.

Alle friskoler godkjent etter privatskoleloven er godkjent med formål og læreplaner som er vurdert til å være jevn gode med offentlig skoles læreplaner. Friskolene godkjent etter privatskoleloven er en naturlig og viktig del av det norske skolefellesskapet – for mange elever avgjørende for at de skal få erfare å kunne være seg selv, samtidig som de opplever seg inkludert i et mangfoldig skole- og klassemiljø. I den grad begrepet «fellesskolen» skal brukes, må friskoler godkjent etter privatskoleloven inkluderes i dette begrepet, om ikke utvalget ønsker å bidra til ekskludering og stigmatisering av elever og familier som velger å handle ut fra sine menneskerettigheter.

fra elevene som velger noe annet enn offentlig skole

Selv om de fleste i Norge går i skoler opprettet av det offentlige, er det tiltagende mange som ønsker å gå på en friskole godkjent etter privatskoleloven. Kristne friskoler over hele Norge opplever søkerrekorder til skoleåret 2025-2026. Danielsens Ungdomsskole Bergen er ett eksempel, med 385 søkere til 90 skoleplasser til høstens 8. trinn. Dette er et symptom på at et merkbart antall elever og familiene deres mener at dagens offentlige skoler ikke er det beste alternativet for dem. Hvis målet med utvalgets arbeid er å sikre forbedringer i offentlig skole, bør innsikt i disse elevgruppens erfaringer være vesentlig for utvalget.

For Danielsens skolenes del ser vi de siste årene en merkbar økning av elever som oppgir at de spesifikt ønsker et kristent skoletilbud når eleven selv oppgir sin motivasjon for å ville gå på våre skoler. Dette indikerer en vekst i andelen elever som ikke opplever at deres livssyn og deres kristne identitet blir tatt på alvor og skapt rom for i offentlig skole.

Dersom fellesskoleutvalget ønsker å få et best mulig innsyn i hvorfor så mange elever opplever et behov for å velge et alternativ til offentlig skole, bør friskoleorganisasjonene få plass i utvalgets referansegruppe og representanter fra friskolene inkluderes i de regionale innspillsmøtene.

Asle Ystebø

Daglig leder, Egill Danielsen Stiftelse

Signe Sandsmark

Styreleder, Egill Danielsen Stiftelse